

III. BAUDŽIAMOJI TEISĖ IR KRIMINOLOGIJA

ASMENŲ PERDAVIMAS TARPTAUTINIAM BAUDŽIAMAJAM TEISMUI IR JO PROBLEMAS TARPTAUTINĖJE TEISĖJE

Dr. Justinas Žilinskas

Lietuvos teisės universitetas, Teisės fakultetas, Tarptautinės teisės ir Europos Sąjungos teisės katedra
Ateities g. 20, 2057 Vilnius
Telefonas 2714669
Elektroninis paštas justisz@ltu.lt

Dr. Algimantas Čepas

Vilniaus universitetas, Teisės fakultetas, Baudžiamosios teisės katedra
Saulėtekio al. 9, Vilnius
Telefonas 2497665
Elektroninis paštas cepas.algimantas@delfi.lt

Pateikta 2002 m. lapkričio 20 d.

Parengta spausdinti 2002 m. gruodžio 2 d.

Recenzavo Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Kriminologijos katedros lektorė dr. Svetlana Gečėnienė, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios teisės katedros lektorius dr. Romualdas Drakšas ir šios katedros docentas dr. Gintaras Švedas

S a n t r a u k a

Straipsnyje siekiama išanalizuoti, kokios teisinės problemos yra susijusios su asmenų perdavimo Tarptautiniam baudžiamajam teismui instituto atsiradimu tarptautinėje teisėje.

Pirmoje straipsnio dalyje analizuojama, kuo šis institutas skiriasi nuo ekstradicijos, pabrėžiama, kad kokybinius šio instituto skirtumus nuo ekstradicijos lėmė ypatinga tarptautinių baudžiamųjų teismų prigimtis, taip pat poreikis užtikrinti kuo platesnį bendradarbiavimą. Taip pat pabrėžiama, kad perdavimo tarptautiniams teismams atveju netaikoma daugelis įprastinių ekstradicijos atsakymo taisyklių, analizuojama, koks naujo instituto santykis su Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos normomis bei Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija. Prieinama prie išvados, jog asmenų perdavimas tarptautiniams baudžiamiesiems teismams yra savarankiška tarptautinio teisinio bendradarbiavimo forma, pasižyminti unikaliais požymiais ir turiniu.

Antroje straipsnio dalyje aptariamos JAV pastangos apsaugoti savo piliečius nuo Tarptautinio baudžiamąjo teismo jurisdikcijos, sudarant vadinamąsias „98 straipsnio sutartis“. Analizuojamas šių sutarčių tipinis modelis, jų legitimumas tarptautinės teisės požiūriu, ES nuostata dėl tokių sutarčių sudarymo bei galimos problemos, jeigu Lietuvos Respublika sudarytų šias sutartis. Prieinama prie išvados, jog vienareikšmiškai įvertinti šių sutarčių teisėtumą tarptautinės teisės požiūriu yra sudėtinga. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad netinkamas įsipareigojimų prisiėmimas pagal šią sutartį sukeltų rimtą koliziją Lietuvos teisės sistemoje.

Teisinės prievartos priemonė, pasireiškianti asmens, pavaldaus valstybės vykdomai jurisdikcijai, išsiuntimu į valstybę, kuri prašo jį išsiųsti, siekiant vykdyti išsiunčiamo asmens atžvilgiu priimtą apkaltinamąjį nuosprendį arba sprendimą apriboti jo laisvę baudžiamąjo persekiojimo tikslais, yra seniai žinomas tarptautinės teisinės pagalbos institutas, vadinamas ekstradicija. Tačiau susikūrus *ad hoc* tarptautiniams baudžiamiesiems teismams buvusiai

Jugoslavijai ir Ruandai, pradėta kalbėti apie naują tarptautinio baudžiamojo bendradarbiavimo formą – asmenų perdavimą tarptautiniams baudžiamiesiems teismams.

Faktas, kad kiekvieno ekstradicijos santykio šalys yra dvi valstybės, dažniausiai suvokiamas kaip pakankamas pagrindas atriboti šią tarptautinės baudžiamosios teisinės pagalbos formą nuo panašaus, tačiau savo turiniu skirtingo reiškinių – asmenų perdavimo tarptautiniams baudžiamiesiems teismams. Vis dėlto šios iš pažiūros grynai teisinės terminologijos problemos sprendimas reikalauja daugiau dėmesio.

Taigi šiame straipsnyje analizuojama, kokios teisinės problemos susijusios su šio instituto atsiradimu, kuo šis institutas skiriasi nuo ekstradicijos, taip pat aptariami kai kurie kiti svarbūs valstybių bendradarbiavimo su tarptautiniu baudžiamuoju teismu aspektai, būtent, JAV nuostata apsaugoti savo piliečius nuo Tarptautinio baudžiamojo teismo jurisdikcijos vadinamųjų „98 straipsnio sutarčių“ pagrindu.

Asmens perdavimas tarptautinių nusikaltimų *stricto sensu* (t. y. genocido, nusikaltimų žmoniškumui, karo nusikaltimų ir agresijos) bylas nagrinėjančioms tarptautinėms institucijoms, pastarųjų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nevadinamas „ekstradicija“ [1, 89 str. 102 paragrafas; 2, 29 str. 2(e) paragrafas; 3, 28 str. 2(e) paragrafas]. Ekstradicijos sąvokos buvo atsisakyta numatant, kad jos vartojimas šiuose dokumentuose gali būti rimtas trukdis užtikrinant minėtų institucijų veiklos efektyvumą [4].

Propaguojant minėtų tarptautinių teisminių institucijų kūrimo idėją ir rengiant jų veiklą reglamentuojančius statusus, buvo siekiama užtikrinti kuo platesnį valstybių bendradarbiavimą su šiomis institucijomis. Didelio pripažinimo sulaukė požiūris, kad tradicinių ekstradicijos taisyklių laikymasis sprendžiant asmenų perdavimo šioms teisinėms institucijoms klausimus traktuotinas kaip nepagrįstas minėtųjų teisminių institucijų veiklos trukdis [5, p. 309].

Kaip jau minėta, galimybę atsisakyti tokių taisyklių atspindi kokybiniai ekstradicijos ir asmenų perdavimo tarptautiniam teismui¹ skirtumai. Pripažįstama, kad pagrindinis iš jų – skirtingas asmenų perimančių subjektų pobūdis². Ekstradicija vykdoma tarp lygiateisių subjektų, t. y. tarp suverenių valstybių. Tuo tarpu tarptautiniai baudžiamieji teismai (tribunolai) buvo sukurti kaip tam tikros supranacionalios institucijos. Toks šių institucijų pobūdis išvelgiamas jų steigimo dokumentuose. Jais valstybės steigėjos perduoda steigiamoms institucijoms dalį turimų suverenių teisių, pripažindamos dalinį savo pavaldumą šių institucijų sprendimams [8], todėl teigiama, kad ekstradicija laikytina horizontalaus bendradarbiavimo forma, o asmens perdavimas Tarptautiniam baudžiamajam teismui – vertikaliu bendradarbiavimu [9, p. 1158]. Taigi valstybių ir jų įsteigtų tarptautinių institucijų santykiai laikytini ne koordinacijos, o subordinacijos santykiais.

Be to, pasirinktam problemos sprendimui pagrįsti taikomi ir kiti argumentai. Tradicinių atsisakymo vykdyti ekstradiciją pagrindų turinį lemia dviejų tipų veiksniai: nepakankamas pasitikėjimas prašančiosios valstybės kriminalinės justicijos sistema ir poreikis apsaugoti prašomosios valstybės nacionalinius interesus. Tuo tarpu šių veiksmų aktualumas, vertinant asmens perdavimą minėtoms tarptautinėms institucijoms, neigtinas [10]. Visų pirma šios institucijos nagrinėja tik nusikaltimų, kuriais pažeidžiamos *jus cogens* normos, t. y. padaroma žala visai pasaulinei bendrijai, bylas [11, p. 78], todėl pripažįstama, kad jų funkcija yra garantuoti visų valstybių teises, įgyvendinti bendrus tarptautinės bendruomenės, taigi ir asmenų perduodančios valstybės, interesus. Vadinasi, teiginys, kad tokie interesai perduodant gali būti pažeisti, yra negalimas formaliosios logikos požiūriu: nagrinėjamų tarptautinių ins-

---

¹ Reikia pasakyti, kad šiame straipsnyje taip pat prieinama prie išvados, kad daugelio tradicinių atsisakymo vykdyti ekstradiciją pagrindų atsisakyti negalima. Jų atsisakymas Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statute ekstradicijos atžvilgiu būtų sudaręs sąlygas argumentuoti tokio atsisakymo galimybę ir valstybių santykiuose.

² Pabrėžtina, kad asmens perdavimas tarptautinei teismo institucijai nėra tapatus jo išsiuntimui į valstybę, kurioje ta institucija veikia. Šių dviejų tarptautinės teisės subjektų santykius reglamentuojančiuose sutartyse įtvirtinama, kad valstybė, kurios teritorijoje veikia teismas, neįgyvendins savo baudžiamosios jurisdikcijos teismui perduotų asmenų atžvilgiu dėl nusikaltimų, kuriuos šie asmenys yra padarę iki perdavimo. Numatoma, kad baudžiamoji valstybės jurisdikcija gali būti įgyvendinama, jei Tribunolui perduoti asmenys, turėdami tokią galimybę, 15 dienų neišvyksta iš valstybės teritorijos arba į ją grįžta [6, 20 str.]. Paminėtina ir tai, kad Olandijos teismas atsisakė spręsti Tarptautiniame baudžiamajame tribunole buvusiai Jugoslavijai teismo S. Miloševićiaus kardomojo kalinimo pagrįstumo klausimą, pripažinęs jį nepavaldžiu šios valstybės teismų jurisdikcijai [7].

titucijų veikla remiasi subsidarumo principu¹. Taip prieiname prie teiginio, kad nagrinėdamos atitinkamas bylas šios institucijos negali pažeisti suverenaus pobūdžio *jus puniendi*. Kiekviena byla patenka į šias institucijas tik tada, kai suinteresuotos valstybės stokoja noro ar galimybių tokią *jus puniendi* įgyvendinti. Vadinasi, atsisakymas perduoti asmenis tarptautinėms teismo institucijoms negali būti teisinamas poreikiu apsaugoti valstybės suverenitetą. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad ratifikuodama Tarptautinio baudžiamojo teismo statutą valstybė pripažįsta jame įtvirtintą baudžiamąją tvarką persekiojamų asmenų materialinių ir procesinių teisių pakankamumą. Be to, Statutą ratifikavusios valstybės išlaiko galimybę daryti realią įtaką Tarptautinio baudžiamojo teismo materialinių [12] ir procesinių normų [13] turiniui ir ateityje, dalyvaudamos Valstybių Asamblėjos darbe [14; 15, 9 str., 51 str.]. Operavimas žmogaus teisių apsaugos poreikiu grindžiamais argumentais (pakankamais grindžiant atsisakymą vykdyti ekstradiciją) šiuo atveju taip pat nėra priimtinas. Kita vertus, pastarieji argumentai taikytini tik asmenų perdavimo Tarptautiniam baudžiamajam teismui atžvilgiu. Abu dabar veikiantys tarptautiniai tribunolai (buvusiai Jugoslavijai ir Ruandai) buvo sukurti ne tarptautinėmis sutartimis, o Jungtinių Tautų Organizacijos saugumo tarybos sprendimais. Tuo tarpu teiginiai (pavyzdžiui, W. S. Sharpo), kad šių institucijų veiklos pripažinimas implikuojamas Jungtinių Tautų Organizacijos statute [16, p. 434], gali būti kvestionuojami.

Vis dėlto minėtais nurodytais dviejų nagrinėjamų teisių reiškinių skirtumais negali būti laisvai operuojama įrodinėjant, kad ekstradicijos taisyklės negali būti taikomos sprendžiant perdavimo tarptautinėms teisminėms institucijoms klausimus. Jie laikytini antriniais kity, esminių skirtumų, atžvilgiu. Pastarieji ryškėja analizuojant veiksnius, lemiančius supranacionalinį tarptautinių tribunolų pobūdį. Jau buvo minėta, kad tarptautinės teismo institucijos nagrinėja nusikaltimų, keliančių grėsmę visai tarptautinei bendrijai, bylas. Svarbiau yra tai, kad šių nusikaltimų pagrindu juos padariusiems asmenims kyla *tarptautinė baudžiamoji atsakomybė*. Būtent *jus cogens* pažeidimų pagrindu kylančios tarptautinės baudžiamosios individų atsakomybės klausimams spręsti skirta tarptautinių baudžiamųjų tribunolų veikla [17, p. 50]. Asmenų perdavimu šioms institucijoms taip pat siekiama įgyvendinti² *tarptautinę* jų baudžiamąją atsakomybę. Atskiros valstybės nepajėgios nacionalinės teisės normomis išsamiai reglamentuoti nei tarptautinės atsakomybės turinio, nei jos įgyvendinimo [18]. Kitaip nei ekstradicija, asmenų perdavimas tarptautinėms teismo institucijoms laikytinas išimtinai tarptautinės teisės reglamentuojamu teisiniu reiškiniu³.

Nurodytos asmenų perdavimo tarptautiniams baudžiamiesiems tribunolams savybės rodo, kad reikia ir galima atsisakyti termino *ekstradicija* šių institucijų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose. Atitinkamas tokio termino įtvirtinimas būtų suteikęs valstybėms galimybę operuoti ekstradiciją draudžiančiomis nacionalinės teisės normomis ir sprendžiant asmenų perdavimo tarptautinėms teisminėms institucijoms klausimus⁴.

---

¹ T. y. jų kompetencijai priklauso tik tos bylos, kurias atskiros valstybės Statuto dalyvės atsisakė spręsti arba išsprendė sąmoningai neteisingai [1, 17 str. ir 20 str. 3 paragrafas].

² Jau argumentuota, kad ekstradicija sukuriama sąlygos vykdyti išduodamo asmens pareigas, sudarančias baudžiamosios atsakomybės, kaip prašančiosios valstybės, nacionalinės teisės reglamentuojamo teisinio santykio turinį.

³ Atskiros nacionalinės teisės normos gali būti sudėtinės blanketinių tarptautinės teisės normų dalys. Autorių nuomone, tik taip turėtų būti suprantama ir naujo Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso norma, kurioje numatytas asmenų perdavimas Tarptautiniam baudžiamajam teismui [19, 9 str. 1 ir 2 d.d.].

⁴ Reikia pasakyti, kad valstybės, siekusios Tarptautinio baudžiamojo teismo statute palikti terminą *ekstradicija*, savo nuostatą rėmė būtent nuogaštamais, kad atsisakius šio termino, jų nacionalinių konstitucijų normų, kuriose draudžiama piliečių ekstradicija, nepakaktų užkirsti kelią piliečių perdavimui Tarptautiniam baudžiamajam teismui. Tuo tarpu tokių įsipareigojimų nenorėta prisiimti [5, 309 p.]. Kompromisas buvo pasiektas Statute įtvirtinus terminuotos išlygos galimybę. Prisijungdama prie Statuto valstybė gali pareikšti, kad septynerius metus nuo Statuto įsigaliojimo jos atžvilgiu momento neperduos Teismui savo piliečių [15, 124 str.], taip pat įtvirtinus, kad sąvokos *ekstradicija* ir *perdavimas Tarptautiniam baudžiamajam teismui* savo turiniu nėra tapačios [15, 102 str.]. Vis dėlto kai kurios valstybės nepripažįsta, kad tokia Statuto norma eliminuoja nacionalinių Konstitucijų normų, kuriose draudžiama ekstradicija, taikymą. Tokios nuostatos laikymasis lėmė tai, kad atskiros valstybės, siekiančios ratifikuoti Teismo statutą, buvo priverstos keisti savo Konstitucijas. Tai viena iš pagrindinių priežasčių, dėl kurių Statuto ratifikavimo procesas užsitęsė [20]. Poreikį atsisakyti termino *ekstradicija* patvirtina ir tarptautinio bendradarbiavimo su tarptautinėmis teismo institucijomis praktika. Jugoslavija laikėsi nuostatos, kad jos piliečiai negali būti perduodami Tarptautiniam baudžiamajam tribunolui buvusioje Jugoslavijoje. Tokia nuostata buvo grin-

Vis dėlto termino *ekstradicija* atsisakymas taip pat problemiškas. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje įtvirtinama, kad asmuo gali būti sulaikomas, kai imamas veiksmų jį išduoti kitai valstybei [24, 5 str. 1 paragrafo f punktas], tačiau nenumatoma galimybė atimti asmeniui laisvę perdavimo Tarptautiniam baudžiamajam teismui tikslu. Galimi šios problemos sprendimo būdai kol kas migloti. Visų pirma neaišku, ar Europos Žmogaus Teisių Teismas būtų linkęs plečiamai aiškinti konvencijos normą, numatančią ekstradicijos galimybę. Teismas ne kartą yra minėjęs, kad konvencijos normos, kuriose numatyta joje įtvirtintų teisių ir laisvių apribojimo galimybė, turi būti aiškinamos siauriamai [25, 42 paragrafas; 26, 65 paragrafas]. Be to, Teismas (nespręsdamas šiame straipsnyje keliamos problemos) jau yra pripažinęs, kad asmens perdavimas Tarptautiniam baudžiamajam tribunolui buvusiai Jugoslavijai nėra tapatintinas su ekstradicija [27]. Kita vertus, Europos žmogaus teisių apsaugos komisija yra pareiškusi nuostatą, kad ekstradicijos analogu gali būti laikomas asmens perdavimas užsienio valstybės karinėms pajėgoms, o ne užsienio valstybei, jei taip buvo siekta užtikrinti asmens dalyvavimą jo bylos nagrinėjime teisme užsienyje. Tokio perdavimo tikslas buvo pripažintas numatytu konvencijos 5 straipsnio 1 paragrafo f punkte kaip teisėto sulaikymo pagrindas [28]. Nagrinėjamos problemos kilimo galimybė buvo išvelgta ir rengiant Europos [Viršūnių] Tarybos pamatinį sprendimą dėl Europos arešto orderio ir perdavimo procedūrų. Aiškinamajame projekto memorandumė įtvirtinama, kad asmenų perdavimo pagal Europos arešto orderį tikslai yra tapatūs ekstradicijos tikslams, todėl sulaikymas siekiant vykdyti tokį perdavimą turėtų būti prilyginamas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje numatytam sulaikymui siekiant vykdyti ekstradiciją [29].

Problemos išliktų ir pripažinus, kad toks aiškinimas galimas. Plečiamai aiškinant konvencijoje įtvirtintą sąvoką *ekstradicija*, būtų eliminuota jos ir sąvokos *perdavimas Tarptautiniam baudžiamajam teismui* išskyrimo reikšmė. Jei toks plečiamasis aiškinimas būtų įmanomas Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje, neliktų pagrindo jo netaikyti sprendžiant perdavimo klausimus atskirose valstybėse.

Matyt, problemos sprendimas turėtų remtis nuostata, jog tiek nacionalinių konstitucijų normos, tiek regioninė Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija nėra taikytina sprendžiant tarptautinės baudžiamosios atsakomybės realizavimo klausimus.

2002 m. gegužės 6 d. m. Jungtinių Amerikos Valstijų nuostata dėl santykių su Tarptautiniu baudžiamuoju teismu¹ iškėlė naujų klausimų dėl asmenų perdavimo Tarptautiniam baudžiamajam teismui. JAV, teigdama, jog dėl galimų politinių jos karo ir kitų pareigūnų persekiojimo ji negali pasitikėti Tarptautinio baudžiamojo teismo veikla, ne tik atšaukė savo parašą prie Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statuto, bet ir pradėjo plačią tarptautinę propagandinę ir teisinę kampaniją, turinčią garantuoti jos pareigūnams ir piliečiams faktinį imunitetą nuo Tarptautinio baudžiamojo teismo jurisdikcijos. Teigtume, kad šiuo atveju terminas *imunitetas* vartojamas ne visai tiksliai, nes iš esmės JAV siekia, jog valstybės Statuto narės neperduotų šių asmenų Tarptautiniam baudžiamajam teismui.

Vienas iš tokių metodų – remiantis Romos statuto 98 straipsniu² sudaryti dvišales sutartis su valstybėmis Statuto dalyvėmis, kad remdamosi abipusiškumo principu nė viena iš sutartį pasirašiusių valstybių neišduotų savo piliečių Tarptautiniam baudžiamajam teismui.

Žinoma, tokią JAV nuostatą galima būtų smerkti kaip trumparegišką, egoistišką, demonstruojančią vienintelės supervalstybės abejingumą tarptautiniam teisingumui ir tarptautinės bendrijos ignoravimą, tačiau tai būtų tik vienpusis požiūris.

---

džiama nurodymu, kad šios valstybės Konstitucija draudžia piliečių ekstradiciją [21]. Žymiausi tarptautinės baudžiamosios teisės autoritetai (M. C. Bassiouni, P. Manikas) tokiai praktikai pritarė [22, p. 787]. Tuo tarpu Serbija perdavė minėtai institucijai S. Miloševićių argumentuodama tuo, kad Jugoslavijos konstitucijoje įtvirtinamas draudimas vykdyti piliečių ekstradiciją, o ne perdavimą Jungtinių Tautų Organizacijos institucijai [23; p. 35].

¹ Paminėtina, kad Jungtinės Amerikos Valstijos jau 1998 m. Romos diplomatinėje konferencijoje balsavo prieš Romos statutą, tačiau prezidento Bilo Klintono administracija jį vis dėlto pasirašė 2000 m. gruodžio 31 d. (paskutinę galimą pasirašymo dieną). Vėliau prezidento Džordžo Bušo jaunesniojo administracija 2002 m. gegužės 6 d. atšaukė JAV parašą žengdama beprecedentį žingsnį; JAV pavyzdžiu 2002 m. rugpjūčio 28 d. pasekė ir Izraelis.

² Šiame straipsnyje numatyta, kad valstybės Statuto narės gali neperduoti asmens Tarptautiniam baudžiamajam teismui, jeigu tai prieštarautų jos tarptautiniams susitarimams [1].

Reikėtų nepamiršti, kad būtent JAV finansinių ir karinių išteklių pagrindu vyksta absoliuti dauguma JT taikos palaikymo misijų ir JT ginkluotųjų pajėgų branduolį sudaro JAV pajėgos, kad JAV turi savo karinio personalo beveik visame pasaulyje, pagaliau tai, kad JAV rėmė ir skatino tarptautinius tribunolus Jugoslavijai ir Ruandai, tačiau taip pat ne kartą išreiškė nusivylimą jų veiklos rezultatais. Neabejotina, kad JAV nepalankumą TBT skatina ir populizmas bei izoliacionistinės nuotaikos JAV bei kai kurių vyresnių politikų abejonės, taip pat ir pasipiktinimas, kad JAV turi tiek neproporcingai daug stengtis bendram saugumo labui dar ir rizikuodama, kad jos pareigūnai gali būti patraukti baudžiamajon atsakomybėn už nusikaltimus, kuriuos vertinti pirmiausia norėtų pati JAV. Bene pati radikalčiausia JAV atstovų nuomonė buvo pareikšta didelę tarptautinę reakciją sukėlusiam Jesse'o Helms'o, JAV Senato užsienio reikalų komiteto pirmininko, straipsnyje „Mes turime užmušti šį monstrą“ [30].

Be abejo, reikia nepamiršti, kad populistiniai argumentai visada lieka populistiniais, jie pateikiami remiantis emocijomis, o ne kruopščia teisine analize. Iš tiesų nagrinėdami Romos statuto nuostatas akivaizdžiai matome, jog pradėti byla tik politinio persekiojimo tikslu sudėtinga dėl subsidiaraus Tarptautinio baudžiamajo teismo jurisdikcijos pobūdžio¹, o JAV, atsakydama dalyvauti Teismo veikloje, kartu užkerta sau kelią daryti įtaką šios institucijos sprendimams ir veiklos politikai. Šis požiūris taip pat turi labai daug šalininkų JAV, iš kurių vienas garsiausias – buvęs Niurnbergo tribunolo kaltintojas B. Ferenczas. JAV nuostatos priešinkai netgi teigia, kad „98 straipsnio sutartys“ prieštarautų tarptautinei paprotinei teisei, kurioje įtvirtinta valstybių *aut dedere, aut judicare* pareiga dėl genocido, nusikaltimų žmoniškumui ir karo nusikaltimų [31, 5].

Be to, priešiška JAV nuostata kenkia JAV santykiams net su artimiausiais sąjungininkais. Didžioji dauguma NATO valstybių yra jau ratifikavusios Romos statutą (išimtį sudaro tik Turkija, kuri Statuto net nepasirašė, ir Čekija, kuri ruošiasi ratifikuoti, bei, žinoma, JAV). Dėmesio verta ir neseniai pareikšta ES nuostata šiuo klausimu, tačiau ją panagrinėsime šiek tiek vėliau, aptarę minėtų „98 straipsnio sutarčių“ turinį.

Tipinė sutarties forma [32], kurią JAV 2002 m. liepos mėn. pasiūlė Romos statuto dalyvėms, nėra didelis dokumentas. Jį sudaro 4 dalių preambulė ir 5 straipsniai. Pagrindiniai dalykai, į kuriuos norėtume atkreipti dėmesį, yra tai, kad teisingai pabrėžiama, jog Tarptautinio baudžiamajo teismo jurisdikcija skirta papildyti, o ne pakeisti nacionalinę jurisdikciją, be to, pabrėžiama, jog JAV yra pareiškusi nuostatas tirti ir persekioti asmenis, kurie padarė nusikaltimus, numatytus Tarptautinio baudžiamajo teismo statute. Pagrindinėje sutarties dalyje nustatomos šios principinės nuostatos: 1) asmenys, kuriems taikoma sutartis (esami ar buvę valstybės pareigūnai, darbuotojai (taip pat ir pagal sutartis), karinis personalas arba piliečiai, (1 straipsnis); 2) abipusiai įsipareigojimai jokia forma neperduoti susitariančiųjų valstybių teritorijoje esančių šių asmenų ne tik Tarptautiniam baudžiamajam teismui, bet ir trečiajai valstybei ar institucijai, taip pat neišsiųsti asmenų į trečiąją šalį siekiant, kad jie būtų perduoti Tarptautiniam baudžiamajam teismui (2 straipsnis); 3) įsipareigojimai, garantuojantys, jog abi sutarties šalys nesutiks perduoti tokių asmenų be aiškaus kitos šalies sutikimo Tarptautiniam baudžiamajam teismui, jeigu šie asmenys bus išduoti ar kitaip perduoti trečiajai šaliai (3–4 straipsniai) [32].

Taip pat paminėtina, jog aptariant šios sutarties įsigaliojimo klausimus 5 straipsnyje, sutartis laikoma įsigaliojusia nuo to momento, kai susitariančios šalys apsisuks notomis, patvirtinančiomis, jog baigtos visos nacionalinės procedūros, reikalingos tam, kad tokia sutartis įsigaliotų; tačiau sutarčiai nutraukti numatomas net vienerių metų įspėjimo terminas [32].

Įdomu tai, kad tokia sutarties forma būdingiausia tarptautinėms sutartims, kurias sudaro valstybių vyriausybės ir kurių įsigaliojimui nereikia ratifikavimo procedūros, todėl taip pat galima būtų daryti prielaidą, jog JAV į „98 straipsnio sutarčių“ klausimą žiūri pabrėžtinai paprastai ir praktiškai.

Reikia pasakyti, kad Lietuvos Respublika iki 2003 m. vasario 19 d. dar nebuvo ratifikavusi Romos statuto, taip pat nėra pareiškusi aiškios nuostatos dėl „98 straipsnio sutarčių“. 2002 m. rugsėjo 2 d. Lietuvos ir Latvijos prezidentai Valdas Adamkus ir Vaira Vykė – Frei-

---

¹ Žr.: 3 nuorodą.

berga po Rygoje vykusio susitikimo pareiškė, kad valstybės pirmiausia lauks bendrosios Europos Sąjungos nuomonės [33].

Europos Sąjungos bendrųjų reikalų ir išorinių santykių taryba (GAERC) tokią nuomonę (išvadas) po ilgų debatų priėmė 2002 m. rugsėjo 30 d. Prie šios nuomonės taip pat buvo pridėti „Vadovaujantys principai dėl susitarimų tarp valstybių Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statuto dalyvių ir Jungtinių Amerikos Valstijų dėl asmenų perdavimo teismui sąlygų“ [34]. Deja, šis dokumentas nedavė aiškių atsakymų, kaip Europos Sąjunga siūlo šalims narėms ir šalims kandidatėms elgtis JAV pasiūlymo atžvilgiu. Nors Tarptautinio baudžiamojo teismo koalicija suskubo dėkoti, kad ES „tvirtai atmetė JAV siūlomas sutartis kaip nesuderinamas su tarptautine teise“ [35], tačiau išsamesnė bendrosios nuostatos ir vadovaujančių principų analizė vargu ar leidžia daryti tokias kategoriškas išvadas. Į tai jau atkreipė dėmesį daugelis tarptautinių žmogaus teisių gynimo organizacijų, pavyzdžiui, *Human Rights Watch*, *Amnesty International* ir kitos, atvirai nusivylusios deklaratyvia ES nuostata.

Iš tiesų minėtuose principuose konstatuojama, jog „sutarčių su JAV sudarymas – pagal dabartinį projektą – būtų nesuderinamas su Tarptautinio baudžiamojo teismo (TBT) valstybių narių įsipareigojimais dėl TBT statuto ir galėtų būti nesuderinamas su kitais tarptautiniais susitarimais, kurių šalys TBT valstybės narės yra.“ Deja, daugelyje kitų principų punktų faktiškai nurodoma, kaip dabartinis JAV pasiūlymas galėtų būti koreguojamas. Pavyzdžiui, principas „Ne nebaudžiamumas: bet koks sprendimas privalo apimti tinkamas operatyvias nuostatas, užtikrinančias, kad asmenys, padarę nusikaltimus, esančius Teismo jurisdikcijoje, nebūtų nebaudžiami. Tokios nuostatos turi garantuoti tinkamą tyrimą ir – jeigu yra pakankamai įrodymų – persekiojimą pagal nacionalinę jurisdikciją asmenų, kurių reikalauja TBT“. Norėtume atkreipti dėmesį į tai, kad netgi dabartiniame „98 straipsnio sutarties“ variante nėra teigiama, kad sutarties šalys atsisako tokius asmenis persekioti, o preambulės punktas A netgi pabrėžia, kad „Labai svarbu perduoti teisingumui tuos, kurie padarė genocidą, nusikaltimus žmoniškumui ar karo nusikaltimus“. Taigi šiuose ES principuose ir nuostatoje lyg ir išreiškiamas nesutikimas su JAV nuostata, tačiau, kita vertus, „atrisamos rankos“ valstybėms narėms elgtis savo nuožiūra, patobulinti ar parengti detalias „98 straipsnio sutartis“.

Kaip matome, šis dokumentas tikrai nenurodo vienintelio bendro problemos sprendimo, tad Lietuvos Respublikai vis dėlto teks spręsti savarankiškai, vadinas, balansuoti tarp valstybės, vaidinančios svarbiausią vaidmenį NATO plėtroje, interesų ir tarptautinio teisingumo idėjos.

Norėdami įvertinti „98 straipsnio sutarčių“ legitimumą tarptautinės teisės prasme, turime atsakyti į keletą klausimų. Pirmasis: ar sudarydama tokias sutartis JAV nepažeis tarptautinės teisės? Antrasis: ar valstybės Statuto signatarės bei narės sudarydamos tokias sutartis nepažeis savo tarptautinių įsipareigojimų?

Atsakydami į pirmąjį klausimą norime priminti, jog pagal tarptautinės teisės principus kiekviena valstybė turi nenuginčijamą teisę sudaryti tarptautines sutartis savo nuožiūra, kol tokios sutartys nepažeidžia valstybės tarptautinių įsipareigojimų bei *jus cogens* normų. Pabrėžtina, kad JAV atžvilgiu Romos statusas neturi jokių teisinių padarinių, nes JAV nėra ir nebuvo šios sutarties dalyvė, taip pat jau nėra signatarė, kad galėtume pritaikyti 1969 m. Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės nuostatas ir 18 straipsnį, kuris nurodo, jog valstybė negali imtis veiksmų, pažeidžiančių pasirašytos, bet neratifikuotos tarptautinės sutarties objektą ar tikslą (šiuo atveju – Tarptautinio baudžiamojo teismo veiklą) [36]. Romos statusas *in corpore* bei jurisdikcijos klausimų prasme taip pat negali būti laikomas *jus cogens* galios norma, tad vargu ar galima teigti, kad pateikdama tokių sutarčių projektus JAV pažeidė tarptautinę konvencinę ar paprotinę teisę, nes 1) ji turi teisę sudaryti tokias sutartis; 2) šiomis sutartimis, kaip minėjome, ji neatsisako įsipareigojimų vykdyti tinkamą Tarptautinio baudžiamojo teismo jurisdikcijoje esančių nusikaltimų baudžiamąjį persekiojimą, o tik nepripažįsta asmenų perdavimo Tarptautiniam baudžiamajam teismui, taigi laikosi principo *aut dedere, aut judicare* (beje, taip pat ginčijamo). Pasaulis kol kas neturi pagrindo teigti, kad JAV nesilaiko savo tarptautinių įsipareigojimų asmenų, nusikaltusių genocidu, nusikaltimais žmoniškumui ar karo nusikaltimais persekiojimo srityje.

Colinas Warbrickas, Durhemo universiteto (Didžioji Britanija) teisės profesorius, teigia: „Statutas leidžia, kad tokios sutartys turėtų Teismui [TBT – aut. past.] teisinę galią. Manau, kad tai nepageidautina, bet nemanau, jog tai neteisėta ar kažkaip politiškai smerktina. JAV naudojami galimybės, suteiktos jai kitos valstybės, panašumais. Valstybės neturėjo sutikti, kad atsirastų ši Statuto nuostata, bet sutiko.“ C. Warbricko teigimu, tokios sutartys turėtų pirmumą bendradarbiavimo įsipareigojimų su Teismu atžvilgiu [37, p. 2–3].

Kitas klausimas, ar valstybė Statuto signatarė arba dalyvė gali pasirašyti tokias sutartis? *Human Rights Watch* (HRW) organizacija, komentuodama „98 straipsnio sutartis“, nurodė, kad „Valstybės narės, taip pat Romos statuto signatarės turi teisinę pareigą nepasirašyti tokių sutarčių“. Ši nuostata grindžiama šiais pagrindiniais argumentais: 1) 98 straipsnis leidžia valstybei narei sudaryti jurisdikcijos reguliavimo (angl. *jurisdictional-routing*) sutartis su kitomis valstybėmis narėmis, kurios nustatytų nacionalinės jurisdikcijos pirmumą. Tai leistina dėl subsidiaraus Tarptautinio baudžiamojo teismo jurisdikcijos pobūdžio; 2) 98 straipsnis neleidžia valstybei narei pašalinti nusikaltimus iš TBT jurisdikcijos ir atmesti TBT kompetenciją arba vykdyti pačių pavojingiausių tarptautinių nusikaltimų baudžiamąjį persekiojimą, arba užtikrinti, kad būtų vykdomi tinkami nacionaliniai persekiojimai; 3) Valstybės narės ir signatarės negali pasirašyti sutarčių, suteikiančių imunitetą nuo TBT baudžiamojo persekiojimo, su šalimi, kuri atmetė arba nepasirašė Romos statuto. Toks veiksmas pažeistų sutarties objektą ir tikslą [38].

Lietuva pasirašė Romos statutą 1998 m. gruodžio 10 d., vadinasi, pagal HRW pateiktą argumentaciją bei minėtą Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės 18 straipsnį Lietuvai sudaryti „98 straipsnio sutartį“ būtų problemiška kaip ir Statutą ratifikavusioms valstybėms. Kita vertus, HRW argumentacija iš esmės remiasi vieninteliu teisiniu teiginiu – kad 98 straipsnio nuostatos taikomas tik valstybėms narėms. Iš tiesų Romos statuto 98 straipsnis, kitaip nei kartais teigiama, nenumato specialių sutarčių sudarymo dėl TBT jurisdikcijos apribojimo, o tik, kaip minėjome, leidžia valstybėms atsisakyti perduoti Tarptautiniam baudžiamajam teismui asmenis, jeigu tai prieštarautų valstybės tarptautiniams įsipareigojimams. Deja, netgi analizuojant 1998 m. Romos konferencijos medžiagą nepavyko rasti informacijos, patvirtinančios arba paneigiančios HRW argumentą, kad straipsnis reglamentuoja tik valstybės narės tarptautinius įsipareigojimus su kita valstybe nare.

Taip pat akivaizdu, jog tarptautinėje teisėje galioja bendrasis principas *lex specialis derogat lex generali*, taigi valstybės gali teigti, kad „98 straipsnio sutartis“ įtvirtina specialias normas Romos statuto atžvilgiu.

Taigi mūsų manymu, atsakymas, ar valstybės, taip pat ir Lietuva, pažeistų tarptautinę teisę, jeigu sudarytų „98 straipsnio sutartį“, priklauso nuo pasirinktos argumentacijos, tačiau bet kuriuo atveju Lietuvai sudaryti šią sutartį kol kas būtų per anksti, nes Romos statutas dar neratifikuotas ir konkretūs įsipareigojimai Tarptautinio baudžiamojo teismo atžvilgiu nepriimti.

Kai Lietuvos Respublika ratifikuos Romos statutą (jo ratifikavimo įstatymo projektą Prezidentas pateikė Seimui 2003 m. vasario 24 d.), remiantis Konstitucijos 138 straipsnio 2 dalmi jis taps sudėtine Lietuvos Respublikos teisinės sistemos dalimi [39] ir, remiantis Tarptautinių sutarčių įstatymo 11 straipsniu [40] bei Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. sausio 24 d. išvada dėl Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 4, 5, 9, 14 straipsnių ir jos Ketvirtojo protokolo 2 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, įgis įstatymo galią. Tad jeigu „98 straipsnio sutartį“ Lietuva su JAV sudarytų pagal anksčiau aptartą dabar siūlomą modelį, remiantis minėta Konstitucinio Teismo nuomone [41] reikėtų pripažinti, kad „98 straipsnio sutartis“ turės tik poįstatyminio akto galią, taigi kils akivaizdi „98 straipsnio sutarties“, ratifikuoto Romos statuto ir naujo Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 9 straipsnio nuostatų, kuriame numatyta asmens ekstradicija (perdavimas) Tarptautiniam baudžiamajam teismui, kolizija.

Ratifikavus Romos statutą teigtume, kad reikėtų ratifikuoti ir „98 straipsnio sutartį“, nes, kaip minėjome, kitokiu pripažinimo sutarties teisiškai reikšminga atveju kiltų rimta kolizija Lietuvos teisės sistemos viduje.

Deja, atsakyti į klausimą, ar Lietuvai reikėtų sudaryti „98 straipsnio sutartį“ remiantis tik teisiniais argumentais, neįmanoma, nes tai – politikos klausimas. Kol kas neatrodo, kad JAV keistų savo nuostatą Tarptautinio baudžiamojo teismo atžvilgiu, o kai kurios didžiausios Europos valstybės (pvz., Italija) jau prabilo apie tai, kad tokias sutartis sudarys. 2003 m. vasario 20 d. duomenimis, 21 valstybė tokias sutartis jau pasirašė (Izraelis, Rytų Timoras, Indija ir kitos).

Išvados

1. Ekstradicijos, kaip teisinio reiškinių, požymiai leidžia ją atriboti nuo asmenų perdavimo Tarptautiniam baudžiamajam teismui, todėl asmenų perdavimą Teismui numatančiuose teisės aktuose negali būti įtvirtinami atsisakymo perduoti pagrindai, tapatūs pripažįstamiems ekstradicijos reglamentacijoje. Visų pirma asmens perdavimas nepažeidžia jį perduodančios valstybės suvereniteto, nes perdavimas vykdomas tik tais atvejais, kai valstybė nepajėgi arba nenori įgyvendinti turimos suverenios teisės bausti perduodamą asmenį. Be to, perdavimas, vykdomas tik dėl *jus cogens* normas pažeidžiančių nusikaltimų, turėtų būti pripažįstamas viena iš suvereniteto apsaugos formų. Antra, valstybė negali atsisakyti perduoti asmenį remdamasi žmogaus teisių apsaugos poreikiais, nes ratifikuodama Teismo veiklą reglamentuojančius teisės aktus pripažįsta, kad juose įtvirtintų Teismui perduotų asmenų teisinės padėties garantijų pakanka.

2. Terminu *ekstradicija* atsisakymas apibūdinant asmenų perdavimą Tarptautiniam baudžiamajam teismui gali kelti tam tikrų praktinių problemų. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje įtvirtinama, kad asmuo gali būti sulaikomas, kai imamasi veiksmų jį išduoti kitai valstybei, tačiau nenumatoma galimybė atimti jo laisvę perdavimo Tarptautiniam baudžiamajam teismui tikslu. Netgi pripažinus, kad galimas plečiamasis Konvencijoje naudojamos sąvokos *ekstradicija* aiškinimas, problemos išliktų. Plečiamai aiškinant Konvenciją, būtų išplėstos sąvokų *ekstradicija* ir *perdavimas Tarptautiniam baudžiamajam teismui* reikšmės. Jei toks plečiamasis aiškinimas būtų įmanomas Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje, neliktų pagrindo jo netaikyti sprendžiant perdavimo klausimus atskirose valstybėse. Pastarosios problemos sprendimas turėtų remtis nuostata, kad regioninė Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija nėra taikytina sprendžiant tarptautinės baudžiamosios atsakomybės realizavimo klausimus, kuriems spręsti buvo sukurtas Tarptautinis baudžiamasis teismas.

3. JAV siūlomų sudaryti „98 straipsnio sutarčių“, užtikrinančių JAV piliečių ir pareigūnų faktinį imunitetą nuo Tarptautinio baudžiamojo teismo jurisdikcijos, legitimumas tarptautinės teisės požiūriu yra kontroversiškas. Nors Tarptautinio baudžiamojo teismo šalininkai stengiasi įrodyti, kad šios sutartys prieštarauja paprotinei tarptautinei teisei ir JAV įsipareigojimams, jų teisiniai argumentai (pvz., kad 98 Romos statuto straipsnis taikytinas tik šalims Statuto narėms) nėra pakankamai įtikinami. Europos Sąjungos nuostata šiuo klausimu taip pat dviprasmiška ir nepateikia aiškaus atsakymo. Konstatuojame, kad dabartinis siūlomų sutarčių variantas yra nepriimtinas, kita vertus, iš esmės pripažįstame, kad Europos Sąjungos valstybės Romos statuto dalyvės galėtų sudaryti patobulintas „98 straipsnio sutartis“.

4. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog Lietuvai nusprendus sudaryti „98 straipsnio sutartį“ ji būtina turėtų būti ratifikuota, nors dabartinė JAV siūlomos sutarties forma leidžia teigti, kad JAV privalomos ratifikacijos nereikalauja. Ratifikuoti „98 straipsnio sutartį“ būtų privaloma dėl to, kad priešingu atveju kiltų šios sutarties ir Romos statuto, kuris bus ratifikuotas, taip pat naujo Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 9 straipsnio kolizija.

LITERATŪRA

1. Rome Statute of the International Criminal Court. U.N. Doc. A/CONF.183/9 (1998). // <http://www1.umn.edu/humanrts/instreet/Rome_Statute_ICC/Rome_ICC_toc.html>

2. Statute of the International Tribunal [for the Former Yugoslavia]. // <http://www.un.org/icty/basic/statut/stat2000_con.htm>
3. Statute of the International Tribunal for Rwanda // <<http://www.ictt.org>>
4. **Gupta S. K.** Sanctum for the War Criminal: Extradition Law and the International Criminal Court. California Criminal Law Review // <<http://www.boalt.org/CCLR/v3/v3guptanf.htm>>
5. **Mochochoko P.** International Cooperation and Judicial Assistance. Knygoje: The International Criminal Court. The Making of the Rome Statute. Issues, Negotiations, Results. Edited by Roy S.Lee. Kluwer Law International, 1999.
6. Agreement between the United Nations and the United Republic of Tanzania concerning the headquarters of the International Tribunal for Rwanda // <<http://www.ictt.org/ENGLISH/annualreports/a51/9625167e.htm>>
7. Milosevic loses court challenge. CNN.com. November 8, 2001. // <<http://www.cnn.com/2001/WORLD/europe/08/31/milosevic.district/index.html>>
8. Conseil Constitutionnel. Décision n° 98-408 DC du 22 janvier 1999. Traité portant statut de la Cour pénale internationale // <<http://www.jura.uni-sb.de/france/constit/1999/98408dc.htm>>
9. Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court. Observer's Notes, Article by Article. O.Triffterer (ed.). Nomos Verlagsgesellschaft. – Baden-Baden, 1999.
10. **Sluiter G.** Some Thoughts and Suggestions with Respect to Legal Assistance to the ICC // <<http://www.law.uu.nl/english/sim/news/1998/legalassistance.asp>>
11. European Court of Human Rights. Case of Tyrer v. the United Kingdom. (Application no. 5856/72). Judgment (Merits). Strasbourg, 25 April 348// <<http://hudoc.echr.coe.int/Hudoc2doc/HEJUD/sift/172.txt>>
12. Finalized draft text of the Elements of Crimes. Adopted by the Preparatory Commission for the International Criminal Court, at its 23rd meeting on 30 June 2000. Document: PCNICC/2000/1/Add.2. // <http://www.un.org/law/icc/statute/elements/english/1_add2e.doc>
13. Finalized draft text of the Rules of Procedure and Evidence. Adopted by the Preparatory Commission for the International Criminal Court, at its 23rd meeting on 30 June 2000. Document: PCNICC/2000/1/Add.1. // <http://www.un.org/law/icc/statute/rules/english/1_add1e.doc>
14. International Criminal Court. Manual for the Ratification and Implementation of the Rome Statute. Rights & Democracy. International Centre for Human Rights and Democratic Development & The International Centre for Criminal Law Reform and Criminal Justice Policy, 2000.
15. Nusikaltėliams savitarpiai išduoti ir teisminės pagalbos baudžiamose bylose Konvencija tarp Lietuvos ir Danijos. Leidinyje: Lietuvos sutartys su svetimomis valstybėmis. Surinko ir sutvarkė Pranas Dailidė. – Kaunas: Užs. reikalų m-ja, 1939. T. 2.
16. **Sharp W. G., Sr.** International Obligations to Search for and Arrest War Criminals: Government Failure in the Former Yugoslavia? // Duke Journal of Comparative & International Law. 1997 Vol. 7. Number 2. // <<http://www.law.duke.edu/journals/djcil/articles/djcil7p411.htm>>
17. **Morris V., Scharf M. P.** An Insider's Guide to the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia: A Documentary History and Analysis. Transnational Publishers, 1995.
18. **Graefrath B.** Universal Criminal Jurisdiction and an International Criminal Court. European Journal of International Law. 1990. Vol. 1. No.4. // <<http://www.ejil.org/journal/Vol1/No1/art4.html>>
19. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios, 2000. Nr. 89-2741.
20. European Civil Liberties and the European Convention on Human Rights. Comparative Study. Ed.by C.A.Gearty. International Studies in Human Rights. – Martinus Nijhoff Publishers, 1997 Vol. 48.
21. **Shraga D., Zacklin R.** The International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia. European Journal of International Law. 1997. Vol. 5 No. 3. // <<http://www.ejil.org/journal/Vol5/No3/art4-01.html>>
22. **Bassiouni M. C., Manikas P.** The Law of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia. – Transnational Publishers, Inc. 1996.
23. Court freezes Milosevic extradition. BBC News, Thursday, 28 June, 2001. http://news.bbc.co.uk/hi/english/world/europe/newsid_1411000/1411240.stm
24. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija // Valstybės žinios. 1995, Nr.40-987.
25. European Court of Human Rights. Case of Klass and Others v. Germany. (Application no. 5029/71). Judgment (Merits). Strasbourg, 6 September 348. // <<http://hudoc.echr.coe.int/Hudoc2doc/HEJUD/sift/95.txt>>
26. European Court of Human Rights. Case of the Sunday Times v. the United Kingdom. (Application no. 6538/74). Judgment (Merits). Strasbourg, 26 April 1979 // <<http://hudoc.echr.coe.int/Hudoc2doc/HEJUD/sift/169.txt>>

27. European Court of Human Rights. Fourth Section Decision as to the Admissibility of Application No. 51891/99 by Mladen Naletilic against Croatia Strasbourg. 4 May 2000 // <<http://hudoc.echr.coe.int/Hudoc1doc2/HEDEC/200007/51891di.chb4-04052000e.doc>>
28. European Commission of Human Rights. C. v. the United Kingdom. (Application no. 10427/83). Decision. Strasbourg, 12 May 1986 // <<http://hudoc.echr.coe.int/Hudoc2doc/hedec/sift/329.txt>>
29. Commission of the European Communities. Brussels, 25.9.2001. COM(2001) 522 final/2 2001/0215 (CNS). Proposal for a Council Framework Decision on the European arrest warrant and the surrender procedures between the Member States (presented by the Commission) // <http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/pdf/2001/en_501PC0522.pdf>
30. **Helms J.** We Must Slay This Monster: Voting against the International Criminal Court is not enough // Financial Times (London), 1998 07 31
31. Parliamentary Action to Defend the Territorial Jurisdiction of the International Criminal Court. Parliamentarians for Global Action, Assembly of States Parties of the International Criminal Court // <<http://www.iccnw.org/html/pgs200209.pdf>>
32. Proposed Text of Article 98 Agreements with the United States // <<http://www.iccnw.org/html/USArticle98Agreement1Aug02.pdf>>
33. Lietuva neapsisprendė, ar suteikti imunitetą JAV kariams // BNS, 2002 rugsėjo mėn. 4 d.
34. International criminal court (ICC) - Council Conclusions, 2002 September 30 // <http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/gac.htm#hr300902>
35. EU Council Approves Common Position Rejecting US Bilateral Agreements // ICC Press Release. – New York, September 30, 2002.
36. Vienos konvencija dėl tarptautinių sutarčių teisės // Valstybės žinios. 2002. Nr.13-480.
37. **Blua A.** Tajikistan: Article 98 Accord With Washington Seen As Another Setback for International Criminal Court // Eurasia Insight, October 24, 2002 / <<http://www.eurasianet.org>>
38. United States Effort to Undermine the International Criminal Court: Article 98 Agreements // Human Rights Watch, August 2, 2002 // <<http://www.hrw.org>>
39. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992. Nr. 33-1014.
40. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įstatymas // Valstybės žinios. 1999 Nr.60-1948.
41. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. sausio 24 d. išvada dėl Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 4, 5, 9, 14 straipsnių ir jos Ketvirtojo protokolo 2 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai // Valstybės žinios. 1995. Nr.9-199.

Transfer or Persons to International Criminal Court and its Problems in International Law

Dr. Justinas Žilinskas

Law University of Lithuania

Dr. Algimantas Čepas

Law University of Lithuania

SUMMARY

The present article analysis two types of problems with regard to transfer of persons to International Criminal Court (ICC). The first part of the article is dedicated to reveal the main differences between extradition and transfer of person to ICC. The conclusion is made that transfer to ICC differs from extradition in various aspects and some basic rules of non-extradition shall not be applicable to transfer to ICC. The second part of the article analyses USA proposed „Article 98 agreements“ and its validity with regard to legal obligations of the ICC Rome Statute parties and signatories, particularly Lithuania and European Union member states. The conclusion is made that it is too early for Lithuania to consider the conclusion of „Article 98 agreement“ because Lithuania has

not ratified Rome Statute yet, however, in the case of conclusion of „Article 98 agreement“ it has to be ratified in order to avoid serious collisions within Lithuanian national law.

